DIN ISTORICUL PINACOTECII IEȘENE : CONTRIBUȚIA LUI ȘTEFAN DIMITRESCU LA DEZVOLTAREA VIEȚII ARTISTICE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

GETA PASCAL

Personalitate marcantă a culturii românești de la sfîrșitul sec. al XIX-lea și inceputul sec. al XX-lea, Ștefan Dimitrescu a fost, pe lingă un mare creator, unul din acei oameni de cultură care și-au înțeles epoca, desfășurindu-și activitatea conform cerințelor ei de progres.

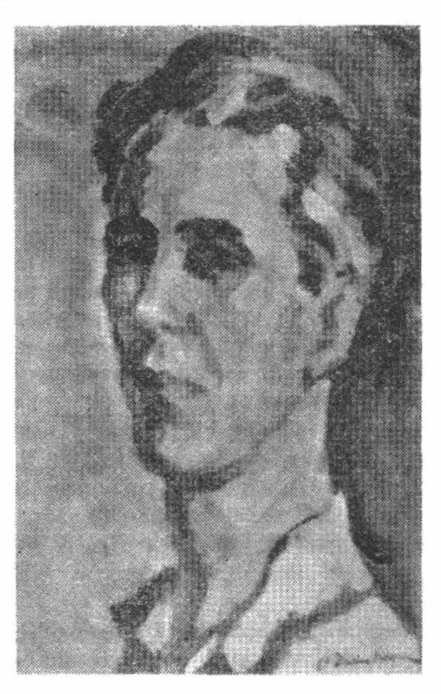
În aprecierea aportului pictorului Ștefan Dimitrescu la dezvoltarea artei și culturii românești, trebuie luat in considerație și un aspect al activității sale, destul de sumar cunoscut, acela de profesor și conducător de școală și pinacotecă. Animat de sentimente patriotice ca și înaintașii săi Panaiteanu, Stahi, Bardasare, Popovici, Ștefan Dimitrescu este acela care, prin acțiunile intreprinse, grăbește procesul de modernizare al vieții ieșene în perioada interbelică.

Crearea unui prielnic climat dezvoltării plasticii ieșene in spațiul cultural interbelic a fost determinat de trei coordonate : afirmarea unei intregi promoții de personalități artistice avind comun crezul in valorile specifice ale artei naționale ; constituirea criticii de artă ca o disciplină de sine stătătoare, aptă de a-și demonstra semnificația în planul larg al culturii ; crearea unui public amator de artă, receptiv la sugestiile frumosului, dornic de a înțelege adevăratele valori. Aceasta a fost o etapă hotărîtoare pentru promovarea unor concepții artistice evoluate și a unor creatori de elită, între care, un loc de seamă ocupă Ștefan Dimitrescu. Alături de contemporanii săi, Șirato, Tonitza, Han, el s-a manifestat în domeniul criticii de artă, dînd dovadă nu numai de pricepere profesională dar și de cea mai largă înțelegere a fenomenului artistic și de rolul acestuia in societate. Concepțiile sale asupra artei sînt cu atît mai importante pentru educarea gustului public și a afirmării adevăratelor valori, cu cît au apărut într-o perioadă cînd curentele estetizante importante, se succedau și se demodau cu mare repeziciune. Ștefan Dimitrescu a luat atitudine împotriva celor care abdicau de la calitățile artei noastre, pentru împrumuturi sau imitații, pe care le denumește „diletantism modernist", considerînd lipsite de demnitate concesiile făcute gustului îndoielnic, prin acele producții fără calități artistice pe care le etichetează drept „copilării de vitrină negustorească" sau „firmă de bragagerie de bilci"[1].

---

[1] Ștefan Dimitrescu : Cronica plastică. *Salonul Oficial 1927*. „Sinteza" nr. 3/1927.

Prin acordarea unui loc de cinste în creaţia sa compoziţiei tematice el a dat un exemplu preţios celor ce se lăsau atraşi exclusiv de peisaje şi naturi moarte. În cronica asupra Salonului Oficial din 1927 elogiază faptul că „omul e reprezentat în majoritatea lucrărilor, faţă de alte expoziţii, în care unii

artişti prezintă ... veşnic natură moartă cu vas, mere, carte ... natură moartă prea umplută cu vopsele şi totuşi ... goală“[2]. Stridenţele şi asperităţile îl supără, apreciind cromatismul discret şi desenul simplificat. „Mă emoţionează culoarea şi sînt pasionat de formă ; cînd o văd pe una mi se pare că-mi scapă cealaltă, caut încontinuu să le prind şi să le mărit“[3], este confesiunea artistului aspirînd spre armonie. În articolele sale critice a subliniat în nenumărate rînduri influenţa pozitivă a creaţiei populare asupra artei culte arătînd că „de la arta neagră ca şi de la toate artele populare, modernul nu poate căpăta decît o mare lecţie de sinceritate“[4]. Ştefan Dimitrescu a înţeles sensul operei şi valoarea clasicilor picturii româneşti. Pe Ştefan Luchian îl defineşte ca cel mai mare colorist al nostru „un iluminat, o inteligenţă vie, tovarăşa unei sensibilităţi divine“, iar creaţia lui Nicolae Grigorescu pe care o apropie de lirismul poeziei lui Alecsandri o numeşte „un poem ademenitor al naturii, un miraj neîntrecut în cîmpul picturii româneşti“[5].

---

[2] *Ibidem.*

[3] Ion Massoff : *Convorbire cu pictorul Ştefan Dimitrescu* (interviu) „Rampa“, 16 ianuarie 1925.

[4] *Ibidem.*

[5] Ştefan Dimitrescu : *Luchian.* „Universul literar“, nr. 27/1926.

Aceste reflecţii asupra artei care concordă deplin cu opera sa sînt spicuiri din publicaţiile vremii la care artistul a colaborat sporadic. Astfel îl găsim în 1922 făcînd cronică săptămînală la „Flacăra", apoi în 1927 la revista „Sinteza", ea însăşi cu o viaţă efemeră. În Iaşi a publicat la „Lumea", iar cu un an înaintea morţii a făcut parte din redacţia revistei „Pagini Moldovene". Alături de acestea, de o mare importanţă pentru conturarea concepţiilor critice ale artistului, sînt interviurile luate de Petru Comarnescu, Ion Massoff, Francisc Şirato şi alţii, care au fost publicate în ziarele timpului. Multitudinea preocupărilor în anii puţini de care s-a bucurat, nu i-au permis o activitate amplă în domeniul criticii, altfel Ştefan Dimitrescu ar fi devenit şi în acest domeniu o adevărată autoritate.

Concepţiile critice ale lui Ştefan Dimitrescu îşi găsesc expresia în activitatea de organizator şi animator al unor asociaţii artistice ale timpului care, prin statutul sau programul lor, corespund noilor cerinţe ale epocii.

La întoarcerea de pe front, în 1918, — unde a fost mobilizat la Marele Cartier General —, mişcarea plastică din ţară era reprezentată de societatea „Tinerimea artistică", „Bastion al artei academice, romantico-idilice"[6]. Ea nu mai corespundea noilor idealuri ale unor creatori, de aceea, dorind să se elibereze de tutela Tinerimii artistice, ei creează o asociaţie, de avangardă pentru acea epocă, denumită „Arta Română". Ştefan Dimitrescu, impunîndu-se ca pictor matur, cu celebra compoziţie „Morţii de la Caşin", devine membru fondator al asociaţiei, semnînd la 9 martie 1918, în locuinţa sa din Iaşi „documentul de înfrăţire al grupului Arta Română, alături de C. Ressu, N. N. Tonitza I. Theodorescu Sion, Traian Cornescu, Francisc Şirato, Theodor Pallady, Iosif Iser, Cornel Medrea, Oscar Han"[7]. Programul societăţii nou înfiinţate era de a realiza o artă ancorată în realitate, străbătută de umanitate şi orientată spre un specific autohton. Prima acţiune a Artei Române a fost organizarea unei expoziţii în Iaşi la 18 aprilie 1918. După un timp societatea este transferată la Bucureşti, unde, prin expoziţiile din 1923—1924, îşi întăreşte şi mai mult prestigiul, impunîndu-se ţării întregi. Expoziţia din 1924 aduce un spor calitativ artistic, prin efortul unor pictori de a prezenta lucrări dintre cele mai valoroase. „Cina", expusă de Ştefan Dimitrescu este o demonstraţie a aplicării statutului asociaţiei în creaţia acestora, prin realizarea unor opere purtătoare de mesaj umanist şi de specific naţional. Arta Română, a constituit, aşa cum afirma O. W. Cisek în 1928 „societatea care de la 1917 încoace a devenit reprezentativă prin cele mai de seamă eforturi pe tărîmul creaţiei adevărate"[8]. Desfiinţată temporar, este reanimată în 1927, dar Ştefan Dimitrescu nu mai figurează printre membrii societăţii, întrucît, cu un an înainte, împreună cu N. Tonitza, Fr. Şirato, O. Han formează „Grupul celor patru" asociaţie care a jucat un rol însemnat în promovarea unei arte de prestigiu, timp de şapte ani ; expoziţiile acestui grup au constituit un exemplu de atitudine cetăţenească, de probitate profesională şi de înţelegere a rolului artei în societate. Grupul nu şi-a alcătuit un anume program; pe cei patru i-a unit o con-

---

[6] Petre Oprea : *Societăţi artistice bucureştene (societatea Arta Română, 1918—1928)*. Bucureşti 1969.

[7] Barbu Brezeianu : *Gruparea Arta română*, „S.C.I.A.", nr. 1/1964.

[8] Oscar Walter Cisek : *Arta română*. Eseuri şi cronici plastice, Bucureşti 1967.

cepţie comună despre artă precum şi o caldă prietenie. Numitorul comun al operei lor este conţinutul general uman şi viziunea lor plastică modernă. Expoziţiile acestui grup au fost adevărate sărbători plastice pentru public. Moartea neaşteptată a pictorului Ştefan Dimitrescu pune capăt Grupului celor patru, care rămîne în istoria picturii noastre ca o generoasă constelaţie.

Mergînd pe aceleaşi deziderate ale artei, Ştefan Dimitrescu înfiinţează în 1932 „Asociaţia Generală a Artiştilor Moldoveni" organizînd la Iaşi şi prima expoziţie, în atelierele Academiei de arte frumoase. Ca preşedinte al asociaţiei, Dimitrescu instituie un regulament în care se arată că „scopul acestei asociaţii este strîngerea rîndurilor artiştilor în vederea promovării mişcării artelor plastice şi a dezvoltării gustului pentru artă a publicului nostru"[9].

Prin aceste acţiuni artistul se dovedeşte unul din cei mai de seamă animatori ai vieţii artistice româneşti din prima jumătate a secolului nostru.

În aprecierea aportului pictorului Ştefan Dimitrescu la dezvoltarea artei şi culturii româneşti trebuie luat în consideraţie şi un alt aspect al activităţii sale, destul de sumar cunoscut, acela de profesor, rector şi director de muzeu. Experienţa cîştigă în tinereţe ca profesor la liceul din Alexandria, iar apoi în Bucureşti la liceul „Gheorghe Lazăr" şi „Spiru Haret", este fructificată în 1927, cînd, obţinînd prin concurs catedra de peisaj[10], îşi începe apostolatul la Şcoala de arte frumoase din Iaşi. Învăţămîntul de la Iaşi, supus canoanelor academiste, cîştigă prin profesorul Ştefan Dimitrescu pe unul din luptătorii de frunte pentru o artă realistă, viguroasă şi personală, pentru o artă legată de specificul poporului român. El aduce în învăţămînt calităţile esenţiale ale personalităţii sale: dragostea pentru muncă, pentru disciplină şi mai ales marea sa pasiune pentru oameni. „De pe urma activităţii sale pedagogice — spunea Francisc Şirato — au apărut pe arena plasticii româneşti o seamă de talente bine pregătite ... Omenia lui se manifesta sub toate formele, mai cu seamă era activă în domeniul plastic, de aceea profesoratul era un cîmp numai bine potrivit nevoii sale de împărtăşire"[11]. Între elevii săi se număra Nutzi Acontz, Aurel Băeşu, Otto Briese, Victor Mihailescu-Craiu, Mihai Cămăruţ, Călin Alupi, Nicolae Popa, Leandru Popovici ş.a., unii dintre aceştia fiind astăzi nume de prestigiu ale picturii noastre. Deviza sa permanentă faţă în faţă cu elevii, era: „Munca tenace plină de răspundere va trebui să fie rodul unei observaţii proprii urmărită cu tot sufletul şi cu toată atenţia"[12].

De numirea lui Ştefan Dimitrescu în 1929, ca director al Şcolii de belle-arte în locul Gheorghe Popovici[13], se leagă procesul de modernizare a

---

[9] Arh. St. Iaşi. Academia de Arte Frumoase. Fond 183, dosar 1932, fila 122: expoziţia deschisă în sălile şcolii de arte frumoase între 25 decembrie 1932—15 ian. 1933. Şt. Dimitrescu în programul expoziţiei se arată că „după această primă colaborare vom continua programul, nostru care prevede, ca pe lîngă Iaşi să organizăm expoziţii şi în celelalte principale centre din Moldova".

[10] *Ibidem.*

[11] Francisc Şirato: *Ştefan Dimitrescu.* „Universul literar", 5 mai 1940.

[12] *Cuvînt de deschidere a cursurilor anului şcolar 1929,* apărut în „Lumea" din 18 octombrie 1929.

[13] Arh. St. Iaşi. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 13/1929 fila 1: prin decizia nr. 55507/1928, Ştefan Dimitrescu este numit director al şcolii de arte frumoase şi al pinacotecii din Iaşi, în locul lui Gheorghe Popovici, a cărui delegaţie încetează la 1 ian, 1929.

învățămîntului artistic ieșean, pe care l-a condus după principiul „lumină în ateliere, lumină pe pînzele studenților, cît mai multă lumină"[14].

Dacă la Școala de arte frumoase din București, sub conducerea lui Camil Ressu au servit învățămîntul artiști de prestigiu ca D. Paciurea, Fr. Șirato, Jean Al. Steriadi, N. Dărăscu, C. Medrea, O. Han, care au contribuit prin ideile lor avansate la crearea unui învățămînt modern, nu același lucru putem spune despre Iași, unde, în aceeași perioadă, activau profesorii V. Costin, A. D. Atanasiu, A. Naum, I. Mateescu, I. Cosmovici[15], nume destul de obscure în arta noastră, și mai avansatul Octav Băncilă cu care a avut mai mult animozități, datorate opțiunii studenților pentru lecțiile de pictură ale lui Ștefan Dimitrescu. În acest context meritul necontestat în crearea unui climat prielnic dezvoltării unui învățămînt conform cerințelor epocii, îi revine lui Ștefan Dimitrescu, care, prin acțiunile întreprinse, a creat un adevărat reviriment în școala ieșeană. El a acordat o mare atenție lărgirii orizontului cultural al studenților și, pentru a le cîștiga acestora cît mai multe drepturi, îi reunește în „Societatea elevilor Școlii de belle — arte"[16]. Dorind să organizeze excursii, conferințe și biblioteci, pe care le consideră strict necesare în formarea omului de cultură și neprimind fonduri din partea autorităților, apelează la instituțiile locale, solicitînd în acest scop, beneficiile unor reprezentații teatrale și cinematografice precum și locuri gratuite în favoarea studenților lipsiți de mijloace[17]. Ca viitorii artiști să cunoască marile valori ale trecutului, el cere Ministerului, prin nenumărate petiții, călătorii gratuite pentru studenți în scopul „vizitării muzeelor de artă, a monumentelor publice și a expozițiilor de artă din capitală, în interesul îmbogățirii cunoștințelor artistice"[18]. În același scop organizează la sediul școlii un ciclu de conferințe pe teme de istorie și estetică, susținute de conferențiari din Iași și București[19].

Artistul nu a uitat grelele condiții în care și-a terminat studiile, de aceea, este mereu preocupat de a obține ajutoare pentru studenții nevoiași, cerînd sprijinul și încurajarea talentelor artistice și literare, ceea ce va însemna „un adevărat stimulent pentru cei mai distinși studenți ai noștri, complet lipsiți de mijloace"[20]. În aceeași direcție, de încurajare și promovare a talentelor autentice a reușit să obțină de la Ministerul de Finanțe, acordarea bursei de perfecționare pe anul 1932, Academiei de Arte Frumoase din Iași, concursul fiind cîștigat de fostul student Nicolae Popa, pe atunci profesor suplinitor la liceul din Bacău[21].

---

[14] *Cuvînt de deschidere a cursurilor anului școlar 1929.* „Lumea" 18 octombrie 1929.

[15] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 13/1929, fila 9; gradații ale profesorilor școlii de arte frumoase.

[16] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 14/1929, fila 125.

[17] Cinematograful Elisabeta din Iași oferă școlii de bele-arte, beneficiile unor spectacole, „în favoarea studenților lipsiți de mijloace"; Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 327.

[18] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, fila 238.

[19] *Ibidem*, dosar 14/1929, fila 102.

[20] Șt. Dimitrescu solicită primarului Iașului o parte din fondul cultural al orașului, ca ajutor pentru studenții săraci: Arh. St. Iași, fond 183, ds. 10/1931 fila 319.

[21] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1932, fila 4. Din corespondența purtată între St. Dimitrescu și Nicolae Popa care studia la Paris (corespondență aflată în arhiva Margaretei Weinbeg Dimitrescu, fiica artistului) reiese sprijinul material și moral oferit de profesor fostului său student.

Unei școli moderne de artă, așa cum o vedea artistul Ștefan Dimitrescu, îi erau necesare noi catedre de „gravură, desen și colorit", pe care le solicită în dese rînduri, dar eforturile sale se lovesc mereu de conformismul forurilor tutelare.

Din arhiva Școlii de belle-arte reiese meritul deosebit pe care directorul ei l-a avut în trecerea școlii de arte din Iași la rangul de academie. În anul 1930 Ministerul Instrucțiunii Publice a instituit o comisie pentru întocmirea unui proiect de lege în scopul reorganizării și funcționării școlilor de arte frumoase din țară, comisie din care făceau parte Ștefan Dimitrescu și Camil Ressu directorii școlilor din Iași și București, Francisc Șirato, Oscar Han, Tudor Vianu, Busuioceanu și Dem. Z. Piclișeanu – directorul artelor de atunci[22]. În urma aplicării acestui proiect de lege, Școala de arte din Iași nu este trecută în rîndul institutelor superioare. Ștefan Dimitrescu, cu conștiința sa de luptător care nu cunoaște capitularea, întocmește un memoriu semnat și de ceilalți profesori, către Nicolae Iorga ministrul instrucțiunii – în care susține asimilarea școlii de belle-arte din Iași la învățămîntul superior, pe baza unor argumente logice și perfect întemeiate: la Iași este cea mai veche școală de artă din țară iar profesorii ei sînt numiți prin concurs, licența acestora fiind echivalentă cu cea universitară. Datorită intervențiilor sale prompte și pline de discernămînt școala de artă din Iași intră în drepturile ei legale, Monitorul oficial din 17 iulie 1931 anunțînd transformarea ei în academie. Contribuția și meritul lui Nicolae Iorga în acest act sînt arătate în scrisoarea de mulțumire trimisă marelui cărturar de către Ștefan Dimitrescu și ceilalți profesori ieșeni, în care prezintă „omagiile și recunoștința lor marelui român și ilustrului profesor Nicolae Iorga, care înțelegînd înaintea tuturor rolul important al artelor în civilizație, a ridicat școala noastră la rangul de instituție superioară, de cultură artistică, așa cum îi este menirea"[23]. Ca rector, și-a impus ideile lui înaintate despre ceea ce înseamnă un învățămînt modern, ce rol trebuie să aibă o școală superioară de artă în formarea viitorilor creatori. Memoriul adresat Ministerului pentru scoaterea la concurs a catedrei de artă decorativă,[24] este un autentic manifest în favoarea unei arte realiste, fără împrumuturi, cu un profund caracter autohton „... în domeniul artelor decorative sîntem tributari străinilor din cauza pregătirii meșteșugărești insuficiente și a ignorării criminale a surselor noastre de inspirație națională ... mai în vechime la umbra mănăstirilor și a marilor noștri ctitori a înflorit arta făcută de mîini anonime, de zugravi bisericești și meșteri cu cunoștințe temeinice în aurărit, vestmîntărit, în sculptura în lemn și piatră precum și în tipăriturile și ilustrațiile de cărți cu atît mai mult acum, cînd invazia străinilor cu marfă de tarabă ne cotropesc și denaturează însușirile minunate ale poporului nostru ... școala din Iași merită și trebuie să aibă, dacă nu o secție completă, practică de arte decorative cum ar necesita pe viitor, cel puțin un bun profesor de învățămînt practic pentru decorativă, pentru gravură

[22] Comisie întocmită prin decizia nr. 272/1930 (Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase fond 183, dosar 27/1930, fila 18).
[23] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 251.
[24] Catedra de artă decorativă neavînd profesor titular, a fost suplinită de pictorul Octav Băncilă.

şi ilustraţii"[25]. Concursul se desfăşoară în spiritul exigenţei proprii preşedintelui Ştefan Dimitrescu, astfel că, comisia de examinare avînd ca membru pe Cecilia Cuţescu Storck şi Camil Ressu, numesc doar ca suplinitor al catedrei pe pictorul Troteanu[26], urmînd ca, prin Monitorul Oficial, să se anunţe un nou concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei de artă decorativă.

Meritele lui Ştefan Dimitrescu în modernizarea şcolii sînt atît mai mari, cu cît răspunde de destinele ei într-o perioadă grea financiară, de reducere a bugetului afectat şcolilor, de reducere a catedrelor, a numărului profesorilor. Atunci cînd s-a impus aplicarea acestor măsuri la Iaşi, rectorul, cu energie, curaj şi spirit de răspundere a arătat Ministerului că nu poate face nici un fel de reduceri întrucît şcoala ieşeană deja se află în inferioritate în ce priveşte numărul catedrelor şi a mijloacelor materiale : „toate instituţiile de cultură superioară din ţara noastră au fost înzestrate cu tot ce trebuie pentru a-şi îndeplini menirea lor, academia noastră a rămas aşa cum era mai înainte, cu un buget cu totul necorespunzător. Fără catedre absolut trebuitoare cum ar fi cea de gravură, desen şi cea de pedagogie, totuşi, Academia de Arte Frumoase de la Iaşi a întreţinut o activitate artistică şi didactică neîntreruptă şi a făcut toate sacrificiile pentru a-şi îndeplini datoria"[27]. În aceste condiţiuni precare Ştefan Dimitrescu reuşeşte totuşi să obţină înfiinţarea unei catedre de pedagogie, insistînd pe lîngă profesorul Mihai Ralea „a preda în mod gratuit pînă la înscrierea cursului în bugetul Ministerului"[28].

În dorinţa de a ridica învăţămîntul pe o treaptă superioară care să creeze condiţiile afirmării adevăratelor talente, „rectorul magnific" şi-ar fi continuat acţiunea de înnoire a şcolii de arte de la Iaşi, dacă nu l-ar fi surprins moartea numai la şase ani de activitate didactică şi doi ani de conducător al academiei.

În ultimii ani de viaţă, a îndrumat şi Pinacoteca ieşeană, pe drumul avansat al muzeelor europene, ca director al ei.

Nouă, astăzi, ne este hărăzit să ne preţuim înaintaşul pentru străduinţa neobosită de a reorganiza şi îmbogăţi pinacoteca cu opere de artă dintre cele mai valoroase. Animat de aceleaşi sentimente patriotice ca şi precursorii săi — Panaiteanu, Stahi, Bardasare, Popovici — Ştefan Dimitrescu este director onorific al muzeului, ducînd o adevărată luptă — cunoscută din nenumărate memorii pentru obţinerea unui buget de întreţinere a acestei colecţii cu care „s-ar mîndri ţările cele mai civilizate". Memoriile sale vorbesc de situaţia vitregă a Pinacotecii de la Iaşi, care „. . . se află într-o situaţie jalnică, fără fonduri, clădirea necesitînd reparaţii radicale". Ca adevărat înaintaş al epocii noastre, se arată mereu preocupat de conservarea valoroasei colecţii arătînd necesitatea unor „instalaţii moderne de calorifer pen-

---

[25] Arh. St. Iaşi. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 207 ; memoriu adresat Ministerului la 23 iunie 1931.

[26] Dintr-o listă cu mulţi candidaţi pentru catedra de artă decorativă de la Iaşi, sînt selectaţi pentru curs pictorii P. Iorgulescu Yor, Otto Briese, A. Troteanu, P. A. Constantinescu.

[27] Arhivele Statului Iaşi, Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1933, fila 273.

[28] Arhivele Statului Iaşi. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 1932, fila 69.

tru păstrarea în timpul iernii a temperaturii normale"[29]. Insistențele sale nu sînt inutile, astfel că, în februarie 1933, se încheie reparațiile generale de la Pinacoteca Națională din Iași[30].

Spirit modern cunoscînd valoarea autentică a operelor de artă pe care le deține Iașul, se preocupă de popularizarea lor chiar și peste hotare. În 1931 trimite Institutului Internațional de cooperație intelectuală din Paris, catalogul Pinacotecii din 1925, alături de o serie de date referitoare la înființarea Pinacotecii Naționale din Iași[31]. De asemenea, pentru a face cunoscută școala de artă ieșeană și pictorii locali, ia legătura cu consulul S.U.A. din București ca, prin World Fellowship Congres, aceștia să poarte corespondență și schimb de lucrări cu pictorii străini[32].

Lui Ștefan Dimitrescu i se datorește îmbogățirea muzeului ieșean cu lucrări reprezentative ale unor pictori moderni, într-o perioadă cînd, după însăși afirmația sa, „artiști români sînt slab reprezentați în colecțiile Ministerului, fără vreun criteriu anumit"[33]. Din depozitele Ateneului și ale Muzeului Kalinderu, obține transferarea la Iași a opt lucrări de Nicolae Grigorescu și a 52 lucrări semnate de artiști ca Gh. Petrașcu, N. Tonitza, C. Ressu, Jean Steriadi, Elena Popcea, I. Theodorescu-Sion, Fr. Șirato, D. Ghiață, N. Dărăscu, Lucian Grigorescu ș.a.[34].

În dorința de a fi reprezentate cît mai bine marile noastre personalități, în Pinacoteca ieșeană, achiziționează 14 lucrări în desen și ulei de Gheorghe Asachi, din perioada studiilor sale la Roma, lucrări deosebit de importante pentru cunoașterea activității de pictor a acestui mare cărturar pe care-l definește ca „primul român inițiat în cultura artelor plastice în străinătate și ... primul îndrumător al culturii artistice și întemeietor al Pinacotecii din Iași"[35]. Multe din operele aduse în muzeul ieșean prin intervenția neobosită a lui Ștefan Dimitrescu sînt și acum exponate de bază în colecția noastră.

Ne apare astăzi deosebit de importantă lupta pe care a dus-o artistul Ștefan Dimitrescu pentru reorganizarea învățămîntului pe trepte moderne, pentru crearea unor condiții mai bune, de studiu, de viață și de manifestare viitorilor artiști, pentru formarea unei pinacoteci la nivelul celor din Europa. Cînd n-a găsit înțelegere n-a capitulat, acest creator de elită dovedind o autentică conștiință de luptător.

---

[29] Ștefan Dimitrescu împreună cu Jean Steriadi alcătuiesc inventarul pinacotecii ieșene cu evaluarea operelor de artă. Trimis Ministerului Artelor, acest inventar este însoțit de un memoriu în care solicită fonduri pentru reparații.

[30] În acești ani sediul pinacotecii era în vechea clădire a Academiei Mihăilene, astăzi demolată.

[31] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase, fond 183, dosar 10/1931, fila 312, 313; primul catalog tipărit al pinacotecii ieșene este redactat în 1925 de Octav Minar.

[32] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase. Fond. 183, dosar 10/1931, fila 313.

[33] Ștefan Dimitrescu „Boabe de grîu", nr. 3—4/1932. *Pinacoteca națională din Iași* (titulatură căpătată din anul 1865).

[34] Decizie de transfer nr. 238/1929 a Ministerului Cultelor și Artelor.

[35] Arh. St. Iași. Academia de Arte Frumoase. Fond 183, dosar 14/1929, fila 237.

DE L'HISTOIRE DE LA PINACOTHÈQUE DE IASSY : LA CONTRIBUTION DE ŞTEFAN DIMITRESCO AU DEVÉLOPPEMENT DE LA VIE ARTISTIQUE ENTRE LES DEUX GUERRE MONDIALES

Résumé

Personalité marquante de l'époque d'entre les deux guerres mondiales, Ştefan Dimitresco a déployé au long de sa courte vie une prodigieuse activité de créateur, critique d'art, professeur, recteur et directeur de la Pinacothèque.

Il a organisé et animé les associations artistiques : „Astra Română" (1918), „Le groupe des quatre" (1926), „L'Association Générale des Artists moldaviens" (1932), dont le statut et le programme étaient conforme aux éxigences de l'époque.

En 1927, il occupe par concurs le chaire de professeur à L'école de Belle-arts de Iassy. La nomination du professeur Stefan Dimitresco — un des militants pour un art réalist, vigoureux, spécifique national — a été un profit pour l'enseignement académiste jassyiot.

En 1929 a été nommé le directeur de l'école de Belle-arts, puis en 1931, recteur de l'Academie. Ce fut le commencement du processus de modernisation de l'enseignement d'art de Iassy. Il a accordé un intérêt particulier à la formation intéllectuele des étudiantes ; il a aussi stimulé les talents authentiques.

Dans les dernières années de sa vie, le directeur de la Pinacothèque s'est preoccupé de l'enrichissement du patrimoine avec des oeuvres de Nicolae Grigoresco, Gh. Petraşco, Nicolae Tonitza, Dimitrie Ghiaţă, Lucian Grigoresco. La problème de la conservation de cette valeures collection l'a aussi intérésé.

Ştefan Dimitresco a été un véritable animateur de la vie artistique de Iassy.